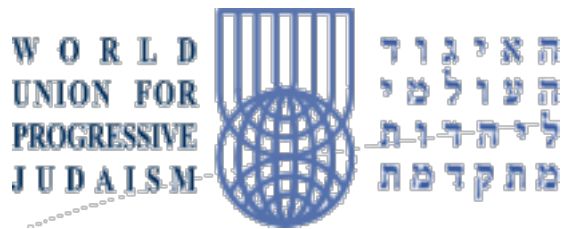

5776

Torah from Around the World

Eén munt in een fles maakt een rinkelend geluid; een fles vol met munten maakt geen geluid; de geleerde die de zoon is van een geleerde is dus bescheiden; de geleerde die de zoon is van een am ha'aretz (een ongeletterde) schettert zijn kennis in het rond. (Bab.M. 85b)

Omdat het Liberale Jodendom geen achtste dag Pesach houdt (in navolging van Israël) loopt de behandeling van de sidrot de komende weken uit de pas met de volgorde zoals de orthodoxie hem hanteert.

Vanwege de omer-tijd vindt u onder het commentaar op de sidra, een bespiegeling van rabbijn Albert Ringer, rabbijn van LJG Rotterdam en rabbijn bij de Strijdkrachten over het tellen van de omer.

Sjabbat 7 mei 2016 / 29 nisan 5776, Kedosjiem, Wajikra/Leviticus 19:1 – 20:27

Tanach, blz. 236 – 241

Haftara: 1 Sjoemoeël 28:3 – 25

Tanach, blz. 1081 – 1082

Commentaar: Rabbijn Abba Wagensberg is een leerling van rabbi Chaïm Pinchas Scheinberg en doceert in Jeruzalem.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

De grote richtlijn van de Tora

Groeten uit de heilige stad Jeruzalem!

In de sidra van deze week vinden we het beroemde gebod, „Heb je naaste lief als jezelf. Ik ben de Eeuwige”(Vajikra/Leviticus 19:18). Rasji citeert (in zijn bespreking van Torat Kohanim) rabbi Akiva, die over deze mitswa (voorschrift, red.) zei: „Dit is een groot principe in de Tora" (*Zeh klal gadol baTorah*). Deze luttele woorden roepen een aantal vragen op:

1. Waarom eindigt het vers „Heb je naaste lief als jezelf” met de woorden „Ik ben de Eeuwige”? (Deze vraag kan iedere keer worden gesteld als een bijbelvers eindigt met de woorden „Ik ben de Eeuwige”, maar nu zullen we ons concentreren op dit vers). De implicatie van deze uitspraak is: „Ik ben de Eeuwige, die je opdraagt deze mitswa na te leven.” Terwijl we inmiddels weten, na meer dan de helft van de Tora te hebben gelezen, dat we mitswot uitvoeren omdat ze de wil van God zijn! Wat betekent deze uitspraak?

2. Wat bedoelt rabbi Akiva als hij zegt: „Dit is een groots principe in Tora”? Sinds wanneer kennen de geleerden mitswot een rangorde toe?

3. Rasji licht, op vele andere plekken, toe dat de uitspraak: „Ik ben de Eeuwige" ons moet leren dat God *'ne'eman lesjalem sechar*" is – dat ervan wordt uitgegaan dat Hij belooft. Waarom gebruikt Rasji het woord *ne'emandat* geloofsvertrouwen impliceert, in plaats van het meer gepaste woord *batoeach* (zeker)? Een door het goddelijke toegewezen beloning en straf hangt niet af van ons geloof; het is gegarandeerd! Waarom wordt dat niet gezegd?

Maimonides oppert een idee dat ons zal helpen deze moeilijkheden op te lossen. Hij stelt dat twee mensen precies dezelfde mitswa kunnen uitvoeren, maar toch volledig verschillende Hemelse beloningen krijgen. Dat is toch niet eerlijk? Maimonides legt uit dat de ene persoon de mitswa met veel moeite heeft uitgevoerd, terwijl de andere persoon er helemaal niet door werd uitgedaagd. Een eenvoudig voorbeeld is de mitswa van *tsedaka* (liefdadigheid). Een rijk persoon die een euro geeft aan een behoeftig mens wordt heel verschillend beoordeeld dan iemand die met moeite rondkomt, maar het toch voor elkaar krijgt om een euro bij elkaar te schrapen om aan liefdadigheid te geven. We worden beloond naar het niveau van de inspanning die we ons getroosten voor het naleven van de mitswot en de mate van moeite die dat met zich meebracht.

Nu kunnen we onze derde vraag beantwoorden. Rasji zegt dat we *geloven* dat God een beloning betaalt, maar dat we niet kunnen zeggen dat Hij dat gegarandeerd doet, want wij moeten *geloven* dat God de moeite die we voor de mitswot doen mee laat tellen. Hoewel de daden op zichzelf wezenlijke waarde hebben, bepaalt de intensiteit van de gedane moeite voor ons de verschillende niveaus van spirituele beloning. Op geen enkele manier kunnen we dit ooit proefondervindelijk berekenen – dus moeten we geloven dat God weet hoe alle variabelen moeten worden gecombineerd teneinde ons eerlijk te belonen.

Om onze twee overgebleven vragen te kunnen beantwoorden, moeten we eerst het bekende filosofische idee onderzoeken, dat er alleen liefde tussen mensen kan zijn als ze veel zaken gemeen hebben. De *Tiferet Sjemoëël* (vol. I) zet uiteen dat men, op basis van dit idee, foutief zou kunnen denken dat het voor grote leiders en geleerden moeilijk is om van gewone mensen te houden. Als liefde afhangt van overeenkomsten, hoe zou dan een geleerde, die zijn dagen gravend naar de ingewikkelde fijne kneepjes van Joodse teksten doorbrengt, liefde kunnen cultiveren voor de doorsnee mens? Wat heeft een begaafde geleerde gemeen met een putjesschepper?

Hoewel het klopt dat een gedeelde achtergrond mensen helpt een relatie op te bouwen, verwerpt het Jodendom de hiërarchische onderbouwingen van dit idee. De Tora zegt over Mosjé dat hij de grootste profeet is die ooit geleefd heeft (Dewariem/Deuteronomium 34:10), en ook dat hij de nederigste mens op de hele wereld was (Bemidbar/Numeri 12:3). Deze uitspraken lijken tegenstrijdig. Realiseerde Mosjé zich niet dat hij boven iedereen uitstak? Hoe kon hij nederig zijn?

De *Tiferet Sjemoëël* zet uiteen dat, hoewel Mosjé zich bewust was van zijn unieke karaktereigenschappen, hij iedereen beoordeelde naar de omstandigheden waarin hij of zij verkeerde. Als hij een doorsnee mens ontmoette, dacht Mosjé: „Misschien dat de vijf minuten Tora-studie die deze waterdrager aan het eind van zijn slopende dag er tussen kan proppen, voor God waardevoller zijn dan al mijn prestaties!" Op die manier behield Mosjé zijn nederigheid.

Dit is precies de kern van het betoog van Maimonides, waar we het eerder over hadden: God evalueert de inspanning die ervoor nodig is om een mitswa na te leven. We kunnen op geen enkele manier te weten komen of een bepaalde inspanning meer of minder waard is. Ieder geleerd mens moet proberen Mosjé's houding van bescheidenheid te adopteren, en denken: „Misschien is deze eenvoudige, gewone mens daadwerkelijk groter dan ik ben in Gods ogen. Misschien is zijn inspanning meer waard."

Op deze manier begrijpt de Tiferet Shmuel de mitswa „Heb je naaste lief als jezelf": hij is gericht tot leiders en geleerden. God zegt hen: „Houd van iedereen – zelfs de gewone mensen – als van jezelf." Voor het geval dat de geleerde volhoudt dat zo'n liefde onmogelijk is vanwege de geweldige verschillen tussen hemzelf en de gewone mens, eindigt God de mitswa met de woorden, „Ik ben de Eeuwige" - met andere woorden, „Ik ben degene die de beloning toekent." Waarom zou de geleerde ervan uitgaan dat hij zich op een hoger niveau bevindt dan de gemiddelde mens? De gewone mens zou wel eens gelijk of grootser kunnen zijn vanwege de inspanning waarmee hij de mitswa heeft gedaan!

Dit beantwoordt onze eerste vraag. Het vers „Heb uw naaste lief als jezelf" eindigt niet met de woorden „Ik ben de Eeuwige" teneinde God als bron van de mitswa te identificeren. Deze woorden leren ons eerder dat God vertrouwd en geloofd kan worden dat mensen beloofd worden naar hun inzet. Dit beantwoordt ook onze tweede vraag. Rabbi Akiva kent deze mitswa geen rang toe. Eerder moet zijn verklaring als volgt worden geïnterpreteerd: *Zeh klal . . . gadol b'Tora*. Met andere woorden, „Dit principe [is bedoeld voor diegenen die] groot [zijn] in Tora!" Het principe "Heb uw naaste lief als jezelf" is speciaal relevant voor die grote geleerden die geneigd zijn te denken dat ze weinig gemeen hebben met de gewone mens.

Moge we allemaal gezegend zijn om de verschuiving te maken in onze denkwijze, zodat we elke mens die we ontmoeten benaderen met de gedachte: 'Hoe zou het mij vergaan als ik in zijn schoenen stond?' Mogen we zo veel verdienste opbouwen dat we de sfeer van kameraadschappelijkheid en liefde zien die voortkomt uit dit perspectief. En moge we zo het verdienen dat de cirkel van de wereld weer rond wordt en de wereld terugkeert naar de paradijselijke staat.

Openstaan voor het ontvangen van Tora

door rabbijn Ringer

Rabbi Josef Bechor Shor (12e eeuw) schrijft: „Het is als iemand die in de gevangenis zit. Er komt een boodschapper naar hem toe, een bode van de koning, en die zegt tegen hem dat hij vrijgelaten wordt uit de gevangenis. En niet alleen dat, maar vijftig dagen later zal de koning een woning voor hem vinden. Degene die gevangen zit gelooft daar niet veel van. 'Ja, als dat echt zo was dat ze mij zouden vrijlaten...'. Maar wanneer de deuren echt opengaan denkt hij: 'Als dit al gebeurde, misschien geeft de koning mij dan echt over vijftig dagen een huis', en hij begint de dagen en de weken te tellen. Zo ook de Joden in Egypte. Toen God Mosjé zond om hen te bevrijden en hen vertelde dat ze in de woestijn, op de berg Sinai, God zouden dienen en de Tora zouden ontvangen, waren ze te zeer bezig met de slavenarbeid. Ze konden hem niet geloven. Pas toen ze echt uit Egypte weggingen, begon het tot ze door te dringen dat er nog meer bijzondere dingen stonden te gebeuren. Ze telden de dagen af tot Matan Tora, het ontvangen van de Tora op Sjawoe'ot. Daarom moeten wij dat ook doen. Aldus [zegt Rabbi Josef] leerde ik van mijn vader, mijn leraar. Moge zijn nagedachtenis tot zegen zijn.”

Deze tekst vond ik als commentaar bij het vers in Tora waarin staat dat wij tijdens de omer-tijd zeven weken moeten tellen vanaf Pesach tot aan Sjawoe'ot (Wajikra/Leviticus 23:15). Veel commentaren gaan in op de technische details van het tellen. Rabbi Josef geeft ons deze masjal (parabel) uit naam van zijn vader, zijn leraar.

Tora kun je, zegt Rabbi Josef, alleen ontvangen als je er voldoende voor openstaat. Als je een gevangene bent of een slaaf in Egypte, of misschien wel een slaaf van je eigen gedachten, dan ben je niet in staat om de ontmoeting met de Eeuwige aan te gaan en de Tora te ontvangen. Er moet blijkbaar iets gebeuren dat hoop geeft. Die hoop is de aanleiding om verder te gaan. 'Als dit is gebeurd, wie weet wat er nog meer kan gebeuren?' Tora krijg je niet, je moet haar willen ontvangen.

In het verhaal dat wij elkaar vertellen, ontvangen wij Tora uit de Mond van God, uit de hand van Mosjé. Dat is mooi, maar niet onze eigen realiteit. Rabbi Josef kreeg de Tora eerst uit de mond van zijn vader. Ieder van ons kan zijn of haar eigen Tora dagelijks ontvangen uit de hand of mond van andere mensen. Maar omdat wij allemaal onze eigen Matan Tora hebben, moet ook ieder voor zich de vijftig dagen tussen Pesach en Sjawoe'ot tellen. Dat is de betekenis van het tellen van de omer.